

Ειρήνη Αβραμοπούλου

Θα ήθελα με τη σειρά μου, πριν πω δυο λόγια, να ευχαριστήσω θερμά τις "Διοτίμες" για αυτή την πρόσκληση. Είναι πραγματικά τιμή μου να είμαι κοντά στη Διοτίμα σήμερα που κλείνει τα 30 χρόνια, ειδικά όταν εγώ βρέθηκα κοντά της πολύ πρόσφατα. Αν θυμάμαι καλά αυτό έγινε το 2014 ή το 2015, μια περίοδο που μόλις είχα επιστρέψει από το εξωτερικό ύστερα από μια δεκαετία περίπου που έλειπα από την Ελλάδα. Επιπλέον, έχει και μια πολιτική σημασία για μένα να ξεκινήσω αυτή την μικρή εισήγηση μέσα από την (τυχαία;) συγκυρία που με έφερε κοντά στη Διοτίμα, στη Μαρία Λιάπη και σε όσες βρίσκονταν τότε στα γραφεία του κέντρου, κρατώντας με δυσκολία -πραγματικά μετ' εμποδίων- ανοιχτό το πεδίο της φεμινιστικής πολιτικής δράσης και καταπολέμησης της έμφυλης βίας.

Ήταν, όπως και εξακολουθεί να είναι, αξιοθαύμαστο το πώς μπορεί και συνεχίζει τη δράση της, προσπαθώντας να πείσει για κάτι που θα έπρεπε να μας είναι αυτονόητο: δηλαδή, για τη βαθιά πολιτική σημασία που έχει το παρελθόν (η ιστορία της), η διαδρομή της, το παρόν (η παρουσία της) και οι προοπτικές που ανοίγει στο χώρο της φεμινιστικής σκέψης και κινητοποίησης ένα τέτοιο κέντρο -ένα κέντρο που αναμετριέται, όσο και μας φέρνει και εμάς προσωπικά αντιμέτωπες/ους/ @, καταρχάς, με την απορία της επιβίωσης σε αυτό το πεδίο και κατά δεύτερον, με τα όρια της ίδιας της γλώσσας που πρέπει να επινοήσουμε τελικά για να μιλήσουμε για τις δυσκολίες αυτού του πεδίου καθώς διακατέχεται συνεχώς από τόσο πολύ τραύμα. Πιο συγκεκριμένα, δηλαδή, πρόκειται για ένα πεδίο που αναμετριέται συνεχώς με την πολιτική βαρύτητα που έχει το να επινοήσεις, να χρησιμοποιήσεις και να διαφυλάξεις τη γλώσσα εκείνη που θα μπορέσει να αφουγκραστεί, να ενισχύσει και να ενδυναμώσει τη γυναικεία εμπειρία της "ευαλωτότητας" χωρίς να την θυματοποιεί και χωρίς να παραδίδεται σε εύκολες μεταφράσεις, ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί να διασφαλίσει την επιβίωσή της μέσα από διαδικασίες υιοθέτησης (χρήση και κατάχρηση) της τεχνοκρατικής γλώσσας των προγραμμάτων, των περιορισμών που θέτουν οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές διακυβέρνησης, όπως και ο πάντα διάχυτος στην κοινωνία μας σεξισμός.

Αλλά αυτές οι δυσκολίες δεν είναι αποκλειστικά και μόνο ένα "ελληνικό φαινόμενο". Και έχει σημασία να θυμόμαστε τις διεθνείς προεκτάσεις τους.

Τα εμπόδια αυτά τα είχα ήδη γνωρίσει από κοντά όταν βρέθηκα να κάνω έρευνα πεδίου στην Τουρκία. Μου ήταν δηλαδή ήδη οικείο το πόσο δύσκολο είναι να αναμετριέσαι

με κάτι που φαντάζει μερικές φορές σχεδόν "ανέφικτο": την πολιτικοποίηση του τραύματος. Έχοντας δουλέψει από κοντά με φεμινιστικές ομάδες στην Τουρκία, σε κέντρα κακοποιημένων γυναικών, σε καμπάνιες για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και έμφυλης ανισότητας, σε ομάδες που απασχολούνταν με θέματα διεκδίκησης δικαιωμάτων για τις θρησκευόμενες γυναίκες που αποκλείονταν από χώρους εργασίας και από την ανώτατη εκπαίδευση, όπως και με ΛΟΑΤΚΙ ακτιβιστές που διεκδικούσαν τόσο θεσμική συμπερίληψη όσο και το δικαίωμα στη ζωή και στην επιθυμία, είχα ήδη καταλάβει τόσο πρακτικά όσο και θεωρητικά (εξάλλου αυτή η εμπειρία αποτέλεσε και μέρος της διδακτορικής μου διατριβής αργότερα) το ρίσκο που παίρνεις όταν προσπαθείς να μιλήσεις για όλα αυτά, ενώ όσο πιο πολύ μιλάς (σε προκαλούν-προσκαλούν να μιλήσεις) τόσο πιο πολύ μπορεί να ουδετοροποιείται η πολιτική αιχμή της (φεμινιστικής) φωνής σου.

Αυτό απασχολούσε έντονα το φεμινιστικό χώρο στην Τουρκία εκείνη την εποχή (μια εποχή λιγότερο "σκληρή" σε σχέση με το τι ακολούθησε σε πολιτικό επίπεδο από το 2013 και έπειτα), όπως και φαίνεται, κατά τη γνώμη μου, να διαμεσολαβεί την φεμινιστική πολιτική σκηνή στην Ελλάδα στις μέρες μας καθώς πολλαπλασιάζονται οι ειδήσεις γυναικοκτονιών και οι συζητήσεις γύρω από αυτές αλλά στην ουσία η επίδραση αυτών των λόγων δεν φαίνεται να ταράζει ή να αλλάζει κάτι στον διάχυτο μισογυνισμό και σεξισμό που επικρατεί, ούτε καν να γίνεται κάποια βαθύτερη σύνδεση αυτών με την αύξηση του ρατσισμού, της ομοφοβίας, της τρανσφοβίας κτλ.

Αυτό που ο Φουκώ έχει ονομάσει "πρόκληση στην ομιλία," δηλαδή οι βιοπολιτικές προεκτάσεις της βίας που επιστρέφει σε εμάς όταν η πολιτική μας δράση και ο πολιτικός μας λόγος συμπεριλαμβάνεται στο δημόσιο χώρο ως μια επιφανειακή μορφή διαβούλευσης (πχ στα ΜΜΕ, στις πολιτικές ατζέντες των κομμάτων κτλ) μόνο και μόνο για να αποκλειστεί τη ριζοσπαστική αιχμή της γλώσσας που χρησιμοποιούμε, δεν πρόκειται απλά για μια θεωρητική διαπίστωση. Είναι την ίδια στιγμή και βίωμα. Πρόκειται, ουσιαστικά, για μια εμπειρία που αφορά όλ@ μας, δηλαδή όλ@ εκείν@ που έχουμε συναντηθεί στο παρελθόν ή συναντιόμαστε στο παρόν/μέλλον σε αυτό που ευρύτερα μπορούμε να ονομάσουμε πεδίο. Εξάλλου, η θεωρία βγαίνει από το πεδίο. Και το πεδίο χρειάζεται την θεωρία για να επιβιώσει, για να επιβιώσει στη γλώσσα, να της δώσει ψυχή, να την επανεπινοήσει, να την μετουσιώσει.

Όπως πολλές φορές έχουμε συζητήσει με την Μαρία (με την οποία μοιραζόμαστε αυτή την αγάπη, την αγάπη για το πεδίο, και ίσως και εκεί να οφείλεται αυτή η 'τυχαία' συνάντησή μας;) για μας που εμπλεκόμαστε με το "πεδίο", ξέρουμε πολύ καλά ότι αυτό είναι τόσο σκληρό και ακυρωτικό όσο και ανοιχτό στην έκπληξη της επούλωσης. Και τι κάνουμε με αυτή την γνώση;

Από την μία, ξέρουμε ότι το πεδίο είναι εμπυχωτικό, καθώς είναι πάντα ανοιχτό και ενδεχομενικό. Όπως για παράδειγμα είναι πάντα ανοιχτή η στιγμή της υπερεπένδυσης στην ανακάλυψη ότι το προσωπικό βίωμα είναι βαθιά πολιτικό ή ότι οι εμπειρίες μιας άλλης γυναίκας είναι και δικές μου εμπειρίες ή ότι η εμπειρία της βίας από όπου κι αν προέρχεται αυτή και όποι@ άτομα κι αν εμπλέκει μας περικυκλώνει και μας αφορά άμεσα, τόσο άμεσα όσο και εκείνες οι στιγμές της επικοινωνίας που μας μεταδίδει την αίσθηση ότι κάποια θα μας καταλάβει (επιτέλους!), ότι η γλώσσα που μιλάω είναι κατανοητή (επιτέλους!), ότι επιτέλους το βίωμά μου είναι επικοινωνήσιμο, αναγνωρίσιμο, και πάνω απ' όλα, *πολιτικά διανοητό*.

Από την άλλη, ξέρουμε ταυτόχρονα τι σημαίνει να οργανώνεις μήνες την απόδραση μιας γυναίκας από ένα περιβάλλον βίας και όταν αυτό συμβεί (αν συμβεί) μετά εκείνη να αποφασίσει να επιστρέψει... στη βία. Ξέρουμε τι σημαίνει να χάνεις τον ύπνο σου γιατί οι εικόνες της βίαιης και βάνουσης διαβίωσης προσφυγισσών δεν σε αφήνουν να επιστρέψεις εύκολα στην καθημερινότητά σου.... Ξέρουμε ότι το αίσθημα ότι τίποτα δεν αλλάζει (όσα χρόνια κι αν περάσουν) συνοδεύεται πάντα από επαναλαμβανόμενες ματαιώσεις, όχι μόνο από την έλλειψη χρηματοδότησης και ερωτήματα σχετικά με το πώς θα επιβιώσω στην επισφάλεια αυτή, αλλά διακατέχεται και από εσωτερικές τριβές, γκρίνιες και ανταγωνισμούς ή πιο απλά από τη διπλή όψη της φροντίδας εκείνης που δεν μπορεί παρά να εμπεριέχει πάντα κάτι από τη βία που προσπαθεί να αρνηθεί ή και να επουλώσει.

Με λίγα λόγια και οι δύο αυτές πλευρές σχετίζονται με την άμεση επαφή μας με ένα πεδίο που όσο προσπαθεί να εκθέσει το τραύμα - γράφει και γράφεται πάνω στο τραύμα- άλλο τόσο μας εκθέτει και εμάς σε αυτό, μας κάνει να νιώθουμε εκτεθειμένες σε αυτό, ευάλωτες απέναντί του.

Πράγματι, τι κάνουμε με αυτή την γνώση; Ή αλλιώς, τι κάνουμε με την επίγνωση ότι πρέπει να διαχειριστούμε μέσα από την έρευνα πεδίου τόσο πολύ τραύμα -όχι μόνο των άλλων, όμως, αλλά και το δικό μας τραύμα; Τι κάνουμε γνωρίζοντας ότι όταν δουλεύουμε

με επισφαλείς ομάδες, αυτό που καταρχάς πρέπει να διαχειριστούμε είναι και τη δική μας επισφάλεια (εργασιακή, ταξική, έμφυλη, φυλετική κτλ) όσο και τη σχέση μας με αυτή, λογοδοτώντας συνεχώς σε αυτή; Δηλαδή, τι είδους αντανακλαστικά χρειάζονται να ακονίζουμε διαρκώς και με ποιους τρόπους αυτά μπορεί να μας καθορίζουν, παράγοντας αυτό που είμαστε ή θέλουμε να γίνουμε;

Με λίγα λόγια, τελικά, αναρωτιέμαι: όχι μόνο τι (μέρος της εαυτής μας) μπορεί να "καίει" στο πεδίο αλλά τι είναι αυτό που μας "καίει" στο πεδίο, παρ' όλα αυτά; Ποιος είναι ο "πυρετός" του πεδίου;

Ο "πυρετός" του πεδίου πάει πολύ βαθιά στην πληγή της (πολιτικής) ύπαρξής μας, αφορά στα πολιτικά εργαλεία που παράγουμε, τις θεωρίες μας και τις μεθοδολογίες μας (και στο τι προεκτάσεις έχουν), πάει βαθιά μέσα στην οργάνωση της συναισθηματικής μας σύνδεσης όσο και της ανάγκης μας για αποσύνδεση, ενώ συνεχίζει να έχει σημασία γιατί μας "καίει", μας "πονάει" εφόσον αγγίζει όλες αυτές τις ανασφάλειες, αβεβαιότητες και αδυνατότητες που μας πλαισιώνουν, πηγαίνοντας κόντρα στην ασφάλεια και ασφαλειοποίηση, στην βεβαιότητα-δυνατότητα με την (νεο)φιλελεύθερη ανταγωνιστική ταξινομητική έννοια της σιγουριάς, του κύρους και της δύναμης. Εν τέλει κινεί και κινητοποιεί τα πολιτικά μας αντανακλαστικά και το πολιτικό μας φαντασιακό για μια πιο ριζοσπαστική πλαισίωση της γλώσσας εκείνης που θα διεκδικήσει ύπαρξη στην ευαλωτότητα επανεπινοώντας το τι μπορεί να σημαίνει δίκαιο και άδικο, δικαιοσύνη και δημοκρατικό όραμα σήμερα.

Αν αυτό μας "καίει" συνεχίζουμε και το κάνουμε, μέσα από τις διαφορές και διαφωνίες που ευτυχώς έχουμε, και που μας συντροφεύουν σε αυτή την κοινή διαδρομή - μια διαδρομή που μας φέρνει να συναντιόμαστε κάθε φορά, ξανά και ξανά, "τυχαία."

Θα ήθελα και πάλι να ευχαριστήσω όλες και όλους που βρίσκονται στη Διοτίμα, που βρίσκονται εκεί, παρά το γεγονός ή ακριβώς επειδή τους "καίει" (και λίγο) όλο αυτό. Το βρίσκω σπουδαίο αυτό.